

A szépség előnyei és hátrányai

„Erósz nélkül nincs Aphrodité. Aphrodité azonban kettő van: az égi Aphroditénak Uránusz az apja, anyja pedig nincs, a közönséges Aphrodité meg Zeusz és Dioné leánya. „

(Platón: A lakoma)

Már az ókor filozófusainál olvashatjuk, hogy valami vagy valaki önmagában sem szép, sem rút, ennek eldöntése nem csak esztétikai, hanem erkölcsi kérdés is. A legjobb bizonyíték a belső és külső szépség távolságára maga Szókratész, aki híres volt csúnyaságáról. Szavaival és tetteivel azonban egy olyan belső szépséget mutatott, hogy nem egy fiatal férfi rögvést kívánatos szerető akart lenni számára. (Az ókorban a férfiszerelem természetes volt, sőt sokaknál a szaporodás „földhözragadtságával” szemben az eszményi szerelmet testesítette meg).

A pusztán testi szerelmet és a külső (üres, kisugárzás és tartalom nélküli) szépséget a művészek közönségesnek tartották, mint ahogyan a szerelmet is égire és földre osztották. Már a kétféle szépség- és szerelemistennő földi (Dionétól való) és égi (Uránosztól való) származása is utal arra, hogy értékbeli, minőségbeli különbség van közöttük. Az elsőhöz csatlakozó Erósz a testet, míg a másik a szép lelket is megtestesíti. Az égi Aphrodité apja, Uránusz, az égbolt istene visszatuszkolta felesége, Gaia hasába a neki nem tetsző gyermekeket. Uránusz azonban korántsem csak külső testi jegyek alapján ítelt, őt már maga a szaporodás ténye, a pusztá testiség, a szerelem biológiai következménye is taszította. Az ókor istennőképeiben élesen kettévált az anya, a múzsa és a szerető, amit a társadalom a valóságban is elfogadott.

Népek mitológiai és történelme árulkodnak arról, hogy a szépségnek, a jósnak, az erkölcsösségnek az adott korban és népnél mi volt a jelentősége. Heródes Antipas mostohaleánya érzéki táncával annyira rabul tudta ejteni az uralkodót, hogy ami végül Keresztelő Szent János fejébe került, azért gondolkodás nélkül fele királyságát adta volna. Szalomé azonban Heródiás ravaszága nélkül sohasem ért volna célba.

A történelem számos példája mutatja, hogy egy nő az eszével és a céltudatosságával taszított mélybe vagy emelt magasra férfiakat (és országokat), de ebbe a helyzetbe csaknem mindig szépsége juttatta. Az isteni Augustus császár kiemelkedően okos és művelt felesége, Livia is szépségével babonázta meg az egyébként józan és mértéktartó, és nem kéjvágýáról híres uralkodót, akinél ez a kora legszebb asszonyának tartott nő mindent elért. Különleges szépségéhez azonban köztudottan kitartás, okosság, önfegyelem, ravaszság, sőt valós vagy megjátszott szelídség is járult, mint nagyon sok más sikeres asszonynál.

Régen, ha valaki nőként nem született bele magas rangba vagy uralkodói székbe, szépségét és okosságát felhasználva ezt egy férfi oldalán vagy egy férfin keresztül még elérhette, akárcsak ma, a pozíciókat és a kiváltságokat. A szépséggel és okossággal meghódított Julius Caesar segítségével Kleopátrának nemcsak a hatalmat sikerült testvérétől megszereznie, de nem sok választotta el attól sem, hogy a Római Birodalom élére saját fiát ültesse. A világtörténelem kevés olyan példával szolgál, amelyben a szépség és okosság nélküli nők különleges szerephez, hatalomhoz jutottak volna, tehát kiindulhatunk abból, hogy e két alaptulajdonság összekapcsolódása a sikerhez és az érvényesüléshez feltétlenül szükséges.

A szépség és okosság mellett vajon a jóság és az erény is előnyt jelent? A lelki szépség is eljuttat a sikerhez? A földi hatalom megszerzését a lelki erények és a tisztaság biztosan nem szolgálják, sem a múltban, sem a jelenben. Ezzel szemben a személyes boldogság elérésében és a lelki béke megtalálásában óriási jelentőséggel bírnak, valamint az erkölcsi megbecsülést is biztosítják. A belső szépség kisugárzása, a szuggesszív erő egy tekintetben és fellépésben olyannyira fontos, hogy sok esetben a külső szépség hiányát is elfedi, és az illetővel szemben ellenállhatatlan vonzalmat ébreszt. Míg a szép embert a hódítás mámore és a siker elkábíthatja, addig a belső szépség megóvja ettől a veszélytől. Erényességgel, szerénységgel, vagyis lelki szépséggel küzdhetők le a külső szépség buktatói, és a céltudatosság erényével összekapcsolódva szinte minden esetben kiemelkedő teljesítményhez és nem csak üres sikerhez vezetnek. Elsősorban tehát a szép embernek van szüksége magas erkölcsiségre, amellyel az elbizakodottságot elkerülheti.

A szépség minőségi szintjeinek felismerése egyrészt társadalmi, másrészt egyéni, személyes kérdés. Amit azonban a társadalom nem hitelesít, azt általában az egyén sem szívesen vállalja. Az ókori társadalmak maihoz hasonló erkölcsi válsága után a kereszténység az emberi méltóság és a lelki értékek tekintetében óriási emelkedést hozott, miközben a női eszményt a családi tűzhely és a feleség istennőire szűkítette. A kereszténység anyaképe és nőideálja ugyanazokat a tulajdonságokat foglalta magában: az odaadó, önzetlen szeretetet, a feltétlen hűséget, az alázat, a nagylelkűség és az önfeláldozás erényeit. Az ősi mítoszok istenképeihez hasonlóan Jézus is közvetlenül az Atyaisten gyermeke, ami az Istenanya szeplőtelen fogantatásával a szerelem égi dimenziójának uránuszi-Vénuszi jellegét is előtérbe helyezi. A belső szépség ettől az időszaktól kezdődően elsősorban a lelki jósággal és tisztasággal kapcsolható össze, amit a kor művészi alkotásai is megjelenítenek.

A középkor női szépségideálja a szűz és az anya, akik belső és külső vonásaikban is a lágyságot és a visszafogottságot, a gyermekiséget és az oltalmazó védelmet képviselik. E két nőideálnak az egymással szorosan összekapcsolódó és egymásra épülő erényei részben hagyományozódtak az újkorra, kiegészülve a polgári forradalom szabad és önrendelkező, önmagát megvalósító eszményeivel. Korunk sikeres és széles körben elismert és értékelt női azok, akik erkölcsi hitelességük mellett saját képzsüket, önmegvalósításukat minél eredményesebben képviselik. Iskolázottság és korszerű szakmai képzés nélkül egy nő ma nem lehet sikeres, még akkor sem, ha külsőleg szépnek születik. Egyre szélesebb tudást és egyre magasabb követelményeket igénylő korunkban a szépséggel való érvényesüléshez is sokkal több kíváncsóság és feltétel szükséges, kezdve a viselkedéskultúrától a céltudatosságon és kitartáson át a megszerzett tudásig. Az elmúlt hónapokban házasodó brit trónörökös példája mutatja mind a lehetőségek, mind pedig a követelmények kiszélesedését, amelynek láthatóan az új ara egytől-egyig megfelelt. A magas iskolázottság tartozékaiként a vonzó (a kor-ideálnak megfelelő) karcsú testalkat, viszonylag szabályos (de különösen szépnek nem mondható) vonások, és a külső megjelenés tekintetében mindenekelőtt a kifogástalan, az elvárásoknak megfelelő viselkedés és öltözködés. (Ezek az elvárások bármely magasan kvalifikált vezetői állás betöltésének is feltételei, a céltudatosság, az önfegyelem és a kitartás örök érvényű erényeivel együtt). A vonzó és ápoltság, a kulturált viselkedés és a

megszerzett tudás tehát sokkal inkább korunk nő ideáljának és érvényesülésének eszköztára, mintsem a szép, szabályos vonások és a tökéletes alak, ami egyedül nem sokat ér.

A külső szépség önmagában csak ideig-óráig tartó kezdeti előnyöket és megnyilvánulási, bemutatkozási lehetőségeket jelenthet, amelyekhez további belső tulajdonságok és képességek szükségesek. A külsővel aratott siker csak akkor lehet tartós, ha egyéb más erényre vagy képességre később sincs szükség. Nem véletlen, hogy a szép, de képzetlen nők régen könnyebben férjhez mentek, ma pedig a vonzó külső megjelenést és szép alakot igénylő foglalkozásokban (pincér, modell) tevékenykednek. Akkor van igazán előnye a szépségnek, ha az illető ezen felül is minden más követelménynek megfelel. Álláskeresésnél, különösen speciális képességeket és konkrét tudást követelő munka betöltésénél a szépség nem elég, de előnyt jelenthet azonos képességű, de csúnyább vetélytársakkal, a konkurenciával szemben.

A szép és a csúnya kategóriája tehát minden korban bizonyos belső értékekkel kapcsolódott össze, és ezeket a belső értékeket, ugyanúgy, mint a szépségideált is a társadalom elvárásai alakítják. Hogy mit tartunk szépnek, az nagyban függ attól, hogy mit tart szépnek a közösség, amelynek tagjai vagyunk, még akkor is, ha mi magunk –értékrendünket tekintve- a földi vagy az égi szerelem mellett köteleztük el magunkat. Jólelkű, megbízható, hűséges, okos és szelíd, ugyanakkor csúnya, taszító külsejű társat még az sem szívesen választ, aki ezeket az értékeket keresi.

Arra a kérdésre tehát, hogy a szépség előnyt vagy hátrányt jelent, nem lehet igennel vagy nemmel válaszolni. Az azonban bizonyos, hogy a külső szépség egyedül nem vezet tartós előnyökhöz, sem valós, értékes eredményekhez. Legfeljebb silány átmeneti sikerekhez, ha egyéb, belső tulajdonságok, lelki szépség és szellemi, erkölcsi erények nem járulnak hozzá.

Szabó Mária

www.cheironstudio.hu

